

Letno poročilo 2021

marec 2022

Kazalo

3	Nagovor predsednika Nacionalnega sveta za plačila
5	1 Trg plačilnih storitev v letu 2021
7	2 Povzetek ključnih aktivnosti NSP v letu 2021
8	2.1 Aktivnosti NSP v okviru delovnih skupin
8	2.1.1 Posvetovalna skupina NSP za analizo trga plačil v Sloveniji
8	1.1.2 Delovna skupina za aktivnosti NSP v boju proti sivi ekonomiji
8	2.2 V okviru NSP redno obravnavane tematike
8	2.2.1 Takojšnja plačila
9	2.2.2 Digitalni evro
10	2.3 Ostale tematike, obravnavane v okviru NSP
11	Pogled naprej

Nagovor predsednika Nacionalnega sveta za plačila

Spoštovani!

Pred vami je Letno poročilo Nacionalnega sveta za plačila (v nadaljevanju: NSP) za leto 2021. Že osmo leto delovanja je za nami in to časovno obdobje nam omogoča, da ob pogledu nazaj – na vse izvedene aktivnosti in obravnavane tematike od ustanovitve NSP do danes – zaznamo dinamiko in spremembe na trgu plačil v Sloveniji.

Področje plačevanja je eno tistih, ki se s pojavom in razpoložljivostjo novih tehnologij izjemno hitro razvijajo. Spreminjanju načinov plačevanja smo priča skozi celotno zgodovino, v dobi digitalizacije, ko potrošniki vse več kupujejo prek spleta in ko denarnice postopoma prehajajo iz žepov v pametne telefone in druge elektronske naprave, pa se je ta trend še okrepil.

Na razvoj, ki ga za plačevanje pomeni digitalizacija, se aktivno odzivamo tudi centralne banke Evrosistema, saj smo – med drugim – začele preučevati možnost izdaje centralnobančne digitalne valute – digitalnega evra. Ker pa je v zvezi z morebitno izdajo digitalnega evra v tem trenutku še veliko odprtih vprašanj, je Evropska centralna banka (v nadaljevanju: ECB) oktobra 2021 potrdila začetek raziskovalne faze projekta Digitalni evro, ki bo trajala dve leti in ki je namenjena preučitvi možnosti izdaje digitalnega evra. V primeru, da bo sprejeta tudi odločitev za izdajo digitalnega evra, bi ta lahko bil uporabnikom na voljo najprej konec leta 2025 oziroma v začetku leta 2026.

V letu 2021 smo pričeli tudi z aktivnostmi za izvedbo analize trga plačil v Sloveniji, katere izsledki nam bodo omogočili poglobljen vpogled v stanje na trgu plačil malih vrednosti v Sloveniji. Analiza je ena prednostnih nalog NSP za leti 2021 in 2022, njeni izsledki pa bodo pripomogli k oblikovanju strategije NSP, namenjene

povečanju učinkovitosti in konkurenčnosti trga plačil v Sloveniji, in načrta aktivnosti za njeno implementacijo.

V letu 2021 smo v NSP tudi sledili dinamičnemu dogajanju na evropskem trgu plačil ter spremljali aktivnosti relevantnih evropskih in mednarodnih institucij. Poleg tega smo se lotili nekaterih trdih orehov – obravnavali smo iniciativo za dvig mejnega zneska brezstičnega kartičnega plačevanja brez vnosa PIN na 50 evrov, lotili pa smo se tudi aktivnosti za zmanjšanje sive ekonomije v Sloveniji – seveda v povezavi z načini plačila. Kot predsedujoči NSP sem ponosen, da leto za letom pomembno prispevamo v mozaik evolucije trga plačil v Sloveniji.

Simon Anko

Predsednik Nacionalnega sveta za plačila

Digitalno, evropsko, takojšnje

Izzivi, kot so **digitalizacija** (ki jo je še dodatno spodbudila pandemija COVID-19), spreminjanje potrošniških navad ter vedno večja vloga tehnoloških velikanov (t. i. big techs) še naprej vplivajo na trg plačil malih vrednosti. Po eni strani je globalna konkurenca ključnega pomena za spodbujanje učinkovitosti in inovacij tudi na evropskem trgu plačil, po drugi strani pa prevelika odvisnost od neevropskih ponudnikov plačilnih storitev in tehnologij za evropski trg plačil predstavlja tveganje večje dovzetnosti za zunanje motnje.

S ciljem potrošnikom ponuditi večjo izbiro pri plačevanju ter povečati odpornost in konkurenčnost evropskega trga plačil, mora evropski plačilni ekosistem spodbuditi konkurenco, tudi z razvojem inovativnih evropskih plačilnih rešitev in tehnologij. Zato je ECB 23. 4. 2021 objavila *Strategijo Evrosistema za mala plačila* (angl. The Eurosystem's retail payments strategy; v nadaljevanju: Strategija). Njena ključna elementa sta nujnost razvoja vseevropske rešitve za plačevanje na fizičnih in spletnih prodajnih mestih ter celovita uveljavitev takojšnjih plačil, ki naj bi postala nova norma na področju plačevanja. Strategija se posveča tudi področju izboljšanja učinkovitosti mednarodnih plačil ter podpora inovacijam in digitalizaciji na področju malih plačil.

Skladno z nujnostjo razvoja vseevropske rešitve za plačevanje na fizičnih in spletnih prodajnih mestih ECB podpira vse rešitve, ki izpolnjujejo pet kriterijev, navedenih v Strategiji: (i) vseevropski doseg rešitve in enotna uporabniška izkušnja, (ii) enostavnost rešitve in nizki stroški, (iii) varnost in učinkovitost, (iv) evropska blagovna znamka in upravljanje ter (v) (dolgoročno) globalno sprejetje rešitve. Trenutno je edina iniciativa, ki izpolnjuje zgoraj navedene kriterije, Evropska pobuda za plačila (angl. European

Payments Initiative; v nadaljevanju: EPI)¹, ki sta jo podprli tako ECB kot Evropska komisija. Rešitev naj bi bila na voljo tako za plačevanje na fizičnih in spletnih prodajnih mestih v segmentu potrošnik-trгоvec kot tudi za plačevanje med fizičnimi osebami.

ECB si s Strategijo prizadeva tudi za **celovito uveljavitev takojšnjih plačil**, ki naj bi postala »nova norma« plačevanja v EU. S takojšnjimi plačili je denar na računu prejemnika v nekaj sekundah, 24 ur na dan, 365 dni na leto, zato imajo takojšnja plačila izjemen potencial za uveljavitev kot alternativa obstoječim načinom plačevanja. Da pa bi takojšnja plačila postala nova realnost, morajo biti na voljo širokemu krogu uporabnikov (posameznikom in podjetjem), povečati je treba njihovo privlačnost za končne uporabnike ter zagotoviti, da bodo ponujala funkcionalnosti, kot jih zagotavljajo nekateri drugi plačilni instrumenti (pri plačilu s kreditno kartico ima kupec možnost zahtevati povračilo kupnine s strani banke izdajateljice kartice, npr. v primeru, da je izdelek okvarjen ...).

Hkrati je potrebno premostiti nekatere ovire pri uporabi takojšnjih plačil, npr. doseči večjo udeležbo ponudnikov plačilnih storitev v vseevropski shemi za takojšnja plačila SCT Inst, kar je ključno zaradi mrežnih učinkov pri plačevanju. Ker trenutna prostovoljna narava sheme ni pritegnila dovolj široke udeležbe ponudnikov plačilnih storitev, je Evropska komisija aprila 2021 začela z javnim posvetom, s katerim bo pridobila informacije o ovirah za pristop k SCT Inst in na podlagi tega predvidoma v drugem polletju 2022 sprejela odločitev glede nadaljnjih ukrepov.

---

¹ EPI je projekt, ki ga je leta 2020 začela skupina več evropskih bank in procesorjev s ciljem razvoja nove vseevropske plačilne rešitve, ki naj bi omogočala različne možnosti uporabe, in sicer v obliki (fizične) plačilne kartice ali digitalne denarnice, prek katere naj bi bilo mogoče izvrševanje kartičnih in takojšnjih plačil.

V letu 2021 so bile aktivnosti NSP neposredno povezane z izvajanjem Načrta aktivnosti NSP 2021-2022, v katerem so opredeljene prednostne naloge in ključna področja dela NSP za leti 2021 in 2022. V povezavi z analizo trga plačil v Sloveniji si je NSP za leto 2021 zadal dva cilja: i) izbiro zunanjega izvajalca in ii) pripravo metodologije za njeno izvedbo. Oba cilja sta bila urešničena. Poleg ciljev, ki so neposredno povezani z analizo trga plačil v Sloveniji, pa smo v letu 2021 v Sekretariatu NSP posebno pozornost namenili spremljanju digitalizacije plačevanja ter skrbi za obveščanje članov o novostih s področja finteh vsebin, povezanih s plačevanjem, ter takojšnjih plačil.

V letu 2021 so bile organizirane štiri videokonferenčne seje NSP. Marca 2021 je bila izdana nova številka E-novic NSP, v decembru 2021 pa smo v Sekretariatu NSP presodili, da zaradi velike dinamike na trgu plačil zgolj občasna priprava lastnih prispevkov in celovitih povzetkov ne zagotavlja več ažurnega pretoka informacij, ki bi lahko bile pomembne in zanimive za deležnike NSP. Posledično smo pristopili k prenovi E-novic NSP, s katerimi redno seznanjamo deležnike, zastopane v NSP z aktualnostmi s področja plačil in plačilnih storitev relevantnih evropskih in mednarodnih institucij.

Oktobra 2021 se je sodelujočim v NSP kot nov deležnik pridružila družba Dinit d. o. o., ki na slovenskem trgu nudi storitve v segmentu kartičnega in plačilnega poslovanja.

V letu 2021 sta pričeli z delovanjem tudi dve delovni skupini NSP, katerih delo predstavljamo v nadaljevanju.

2.1 Aktivnosti NSP v okviru delovnih skupin

2.1.1 Posvetovalna skupina NSP za analizo trga plačil v Sloveniji

V letu 2021 smo v NSP pristopili k izvedbi projekta analize trga plačil v Sloveniji, ki je v Načrtu aktivnosti NSP 2021-2022 opredeljen kot ena ključnih aktivnosti za leti 2021 in 2022. Sredstva za financiranje omenjenega projekta je Banka Slovenije pridobila v okviru razpisa Evropske komisije za podporo reformam iz instrumenta za tehnično podporo državam članicam EU - Technical Support Instrument (TSI 2021).

Zaradi kompleksnosti projekta ter s ciljem, da bo analiza izvedena skladno s pričakovanji vseh deležnikov NSP, je bila v letu 2021 ustanovljena Posvetovalna skupina NSP za analizo trga plačil v Sloveniji.

Posvetovalna skupina od junija 2021, ko je bil izbran zunanji izvajalec, Banki Slovenije zagotavlja podporo in svetovanje pri izvedbi posameznih aktivnosti, njena vloga pa bo ključna še naprej, zlasti pri pripravi strategije na podlagi izsledkov analize in pri oblikovanju načrta aktivnosti za njeno implementacijo.

1.1.2 Delovna skupina za aktivnosti NSP v boju proti sivi ekonomiji

Delovna skupina za aktivnosti NSP v boju proti sivi ekonomiji je bila ustanovljena s ciljem prepoznati povezavo med sivo ekonomijo in različnimi načini plačevanja ter na tej podlagi pripraviti predloge ukrepov, ki bi, po oceni članov delovne skupine in izkušenj iz tujine, lahko zmanjšali sivo ekonomijo v Sloveniji.

V letu 2021 sta bila izvedena dva sestanka delovne skupine, ki je pripravila predloge ukrepov s področja boja proti sivi ekonomiji, na podlagi katerih smo v Sekretariatu NSP pripravili osnutek t. i. temeljnega dokumenta. Ta predstavlja podlago za nadaljnje delo, v njem pa so navedeni vsi predlogi ukrepov, dopolnjeni s pojasnili in argumentacijo na podlagi izkušenj drugih držav.

2.2 V okviru NSP redno obravnavane tematike

2.2.1 Takojšnja plačila

Hitro razvijajoči se trg plačil uporabnikom ponuja inovativne načine plačevanja, med katerimi so tudi takojšnja plačila. Le-ta predstavljajo velik potencial, pri njihovi uveljavitvi pa igrajo pomembno vlogo tudi mrežni učinki - če bo plačnik imel možnost plačevanja z novimi rešitvami za plačevanje, bo povpraševanje po takih rešitvah naraščalo, v nasprotnem primeru pa bo taka rešitev po vsej verjetnosti ugasnila že v izhodišču.

Zato je bil v letu 2021 poudarek predvsem na obveščanju članov NSP glede razvoja slovenske sheme za takojšnja plačila (Flik) in vseh aktualnih informacijah v zvezi s tem. Konec leta 2021 je bilo plačevanje s Flikom v segmentu P2P omogočeno komitentom vseh slovenskih bank, število uporabnikov pa se je približalo številki 300.000. Potenciala takojšnjih plačil pa ne predstavljajo P2P plačila, temveč plačila v segmentu P2M, ki jih je v letu 2021 svojim komitentom pri določenem trgovcu že omogočala ena izmed slovenskih bank, v letu 2022 pa nameravajo to možnost masovno ponuditi tudi ostale.

Od 22. februarja 2022 dalje so vse slovenske banke vključene tudi v vseevropsko infrastrukturo za izvrševanje takojšnjih plačil v evrih (TARGET Instant Payment Settlement; TIPS). S tem so komitentom slovenskih bank na voljo še čezmejna takojšnja plačila, s čimer je Slovenija korak bliže temu, da takojšnja plačila postanejo t. i. nova normalnost.

2.2.2 Digitalni evro

Digitalizacija je v zadnjih letih izrazito posegla na področje finančnih storitev in plačevanja. V zadnjih letih centralne banke vse več pozornosti in naporov usmerjamo v raziskovanje in razvoj centralnobančnih digitalnih valut, ki bi lahko predstavljale nov korak v evoluciji denarja.

Septembra 2021 so bili člani NSP seznanjeni z aktualnim statusom projekta Digitalni evro in s ključnimi razlogi za izdajo digitalnega evra. Digitalni evro bi bil centralnobančni denar v digitalni obliki, ki bi kot komplement gotovini končnim uporabnikom omogočal enostavno, učinkovito in varno plačevanje. Julija 2021 je Svet ECB potrdil pričetek dvoletne raziskovalne faze projekta, ki je namenjena iskanju odgovorov na ključna vprašanja, kot so: kako bi digitalni evro izgledal, čemu bi bil namenjen in kdaj bi lahko bil na voljo.

Na podlagi zaključkov raziskovalne faze bo predvidoma v letu 2023 sprejeta odločitev, ali se bo projekt nadaljevali z izvedbeno fazo. V primeru, da bo po uspešnem zaključku izvedbene faze sprejeta tudi odločitev o izdaji digitalnega evra, bi bil leta lahko uporabnikom na voljo konec leta 2025 oziroma v začetku leta 2026.

V povezavi z digitalnim evrom je odprtih veliko vprašanj, zato je pri njegovem oblikovanju ključnega pomena vključenost širokega nabora deležnikov. Pri aktivnostih, povezanih z digitalnim evrom, aktivno sodelujemo tudi v Banki Slovenije, kjer smo marca 2021 za slovensko splošno in strokovno javnost gostili javno razpravo, kjer so slovenski deležniki izmenjali stališča in poglede na izzive in priložnosti morebitne izdaje digitalnega evra. Javni

razpravi sta sledila še dva dogodka, kjer so predstavniki strokovne javnosti predstavili svoj pogled na digitalni evro in možnost sodelovanja na tem projektu.

2.3 Ostale tematike, obravnavane v okviru NSP

Decembra 2021 je potekala razprava o možnosti dviga limita pri brezstičnem kartičnem plačevanju brez vnosa PIN s 25 evrov na 50 evrov. Dvig limita pri brezstičnem kartičnem plačevanju brez vnosa PIN bi namreč potrošnikom olajšal plačevanje ter pripomogel k varstvu potrošnikov v času trajanja COVID-19. Kot rezultat razprave in načelne podpore NSP dvigu limita pri brezstičnem kartičnem plačevanju je pobudo kasneje obravnavalo Združenje bank Slovenije, načrt implementacije pa bo znan v prihodnjih mesecih.

Decembra 2021 je potekala tudi razprava o možnosti vpeljave standardiziranih QR kod na računih. QR kode za namene plačevanja danes najdemo na najrazličnejših mestih (na plakatih, v kioskih...), vendar se pravilnost njihovega zapisa preverja le na obrazcih UPN (t. i. položnica). QR kode so izjemnega pomena pri sodobnih načinih plačevanja, saj trgovcem in potrošnikom ponujajo priročen način zajema podatkov za plačilo, vendar pa njihovega razvoja ne smemo prepustiti stihiji. Razprava je tako potekala v smeri smiselnosti priprave standardov oz. smernic glede uporabe QR kod tudi izven obrazcev UPN. Na podlagi razprave ter sklepa, sprejetega na seji, bo Združenje bank Slovenije preučilo možnost uporabe QR kod izven obrazca UPN - morebiti s pripravo smernic oziroma priporočil za tako uporabo. Napredek na tem področju bo znan v prihodnjih mesecih.

Poleg zgoraj omenjenih tematik pa je NSP v letu 2021 obravnaval tudi tematiko obveznega elektronskega izdajanja in prejemanja računov ter problematiko davka na finančne storitve.

Pogled naprej

V letu 2022 pričakujemo še naprej zanimivo dogajanje na področju inovacij in digitalizacije na trgu malih plačil. Rešitve za plačevanje, ki temeljijo na sodobnih pametnih napravah, so v vzponu, kar narekujejo tudi potrebe in pričakovanja uporabnikov. V letu 2022 bo Evrosistem, ob spodbujanju finančnega sektorja k razvoju varnih in učinkovitih plačilnih rešitev, nadaljeval z raziskovalno fazo projekta Digitalni evro, ki bo dala odgovore na vprašanja, povezana z obliko in distribucijo digitalnega evra.

V Sekretariatu NSP si bomo ob tem še naprej prizadevali za dvig ozaveščenosti članov glede koristi morebitne izdaje digitalnega evra. Hkrati bo v letu 2022 NSP sledil dogajanju v institucijah EU. V prihodnjih mesecih bo znana odločitev Evropske komisije glede nadaljnjih ukrepov za zagotovitev široke razpoložljivosti in uporabe takojšnjih plačil v EU. V NSP bomo sledili tudi dogajanju v okviru Odbora za plačila malih vrednosti (angl. Euro Retail Payments Board) in Evropskega sveta za plačila (angl. European Payments Council), v okviru katerih poteka več aktivnosti za sprejetje skupnih evropskih shem in pravil, ki bi zagotavljali interoperabilnost rešitev za takojšnja plačila.

V letu 2022 se bodo nadaljevale tudi nekatere aktivnosti NSP, začete lani. Tako bo jasen načrt implementacije dviga limita pri brezstičnem kartičnem plačevanju brez vnosa PIN s 25 evrov na 50 evrov, morda pa bodo pripravljene tudi smernice oziroma priporočila za uporabo QR kod.

Najpomembnejša od aktivnosti, ki se bodo nadaljevale v letu 2022, pa je izvedba analize trga plačil. Na podlagi njenih izsledkov bomo oblikovali strategijo za povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti trga plačil v Sloveniji in načrt aktivnosti za njeno implementacijo, kar bo temelj delu NSP za prihodnjih nekaj let.

Seznam sodelujočih v NSP v letu 2021:

Banka Slovenije (predsedujoča NSP)

Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve

Bankart d. o. o.

Dinit d. o. o.

Finančna uprava Republike Slovenije

Gospodarska zbornica Slovenije

Javna agencija Republike Slovenija za varstvo konkurence

MasterCard Europe sprl

MBILLS d. o. o.

Ministrstvo za finance

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo

NETS CEE, procesiranje plačilnih kartic in razvoj, d.o.o.

NLB d. d.

Odbor za shemo Flik

Slovensko zavarovalno združenje

Trgovinska zbornica Slovenije

Uprava Republike Slovenije za javna plačila

Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja

Visa Europe

Združenje bank Slovenije

Zveza potrošnikov Slovenije